

III. Спеціальна освіта

Лист МОН від 05.06.2015р. № 1/9-280
Про організацію навчально-виховного
процесу для учнів з особливими
освітніми потребами загальноосвітніх
навчальних закладів у 2015/2016
навчальному році

Надсилаємо рекомендації Міністерства освіти і науки України до організації навчально-виховного процесу учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2015/2016 навчальному році для використання в роботі.

Додаток: на 6 арк.

Заступник Міністра –

керівник апарату

О. В. Дерев'янку

Симоненко Т. В.,

Лабайчук Г. Ф., 481-47-64

Додаток

до листа
Міністерства

освіти і науки України від
_05.06._ 2015 № _1/9-280

Про організацію навчально-виховного процесу для учнів з особливими
освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів

у 2015/2016 навчальному році

Сучасне законодавство України в галузі освіти забезпечує правові засади подальшого розвитку системи освіти в частині створення умов для навчання, реабілітації, соціальної адаптації, інтеграції в суспільство дітей з особливими потребами, у тому числі з інвалідністю.

Нині діти з особливими потребами можуть здобувати освіту у різних типах загальноосвітніх навчальних закладів: спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах (спеціальні загальноосвітні школи з продовженим днем, школи-інтернати, спеціальні навчально-виховні комплекси, об'єднання, навчально-реабілітаційні центри далі – НРЦ), загальноосвітніх школах зі спеціальними та інклюзивними класами. Для учнів, які за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад, місцеві органи управління освітою організують індивідуальне або дистанційне навчання. Право вибору навчального закладу або форми навчання належить батькам дитини.

У спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах (далі – спеціальні навчальні заклади) з 1 вересня 2014 року запроваджено поетапне введення в дію нових навчальних планів, розроблених відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607 (далі – Державний стандарт).

Державний стандарт розроблений з урахуванням Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів» (далі – Державні санітарні норми і правила), затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 20.02.2013 № 144, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 березня 2013 р. за № 410/22942.

З огляду на те, що Державними санітарними нормами і правилами зменшено гранично допустиме тижневе навчальне навантаження у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах, звертаємо увагу, що згаданою вище постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607 затверджено базові навчальні плани таких закладів I ступеня, розраховані на структуру початкової школи у складі підготовчого, 1-4 класів. Відповідно строк навчання у такій початковій школі становить 5 років (включаючи обов'язковий підготовчий клас), що забезпечує достатню кількість навчальних годин для засвоєння змісту освітніх галузей у поєднанні з проведенням корекційно-розвиткової роботи.

З урахуванням поетапного переходу спеціальних навчальних закладів на нові навчальні плани і програми (лист МОН від 25.06.2014 № 1/9-335 «Про навчальні плани та програми спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів на 2014/2015 навчальний рік») робочі навчальні плани на 2015/2016 навчальний рік для загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, складаються:

для підготовчого, 1-3 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа), затвердженими наказом МОН України від 28.01.2014 № 80 (зі змінами, внесеними наказами МОН України від 11.02.2014 р. № 133 та від 15.07.2014 № 828);

для 4 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженими наказом МОН України від 03.11.2004 р. № 849 (зі змінами, внесеними наказом МОН України від 11.09.2009 р. № 852);

для 5-6 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженими наказом МОН України від 22.04.2014 № 504 (зі змінами, внесеними наказом МОН України від 11.06.2014 р.

№ 701);

для 7-10 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженими наказом МОН України від 09.04.2015 № 416 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 26.08.2008 р. № 778;

для 11-12 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженими наказом МОН України від

12.02.2015 № 134.

Усі навчальні плани приведені у відповідність до чинних Державних санітарних норм і правил.

Під час складання робочих навчальних планів для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, дозволяється перерозподіл до 15 відсотків навчального часу, визначеного інваріантною частиною Типових навчальних планів. Всередині освітньої галузі перерозподіл здійснюється за погодженням із місцевим органом управління освітою, між галузями – за погодженням із Міністерством освіти і науки України.

Навчальний процес у спеціальних навчальних закладів для дітей глухих та зі зниженим слухом організовується за програмами загальноосвітньої школи для 5-11 класів (програми розміщені на офіційному сайті Міністерства (www.mon.gov.ua)). Вчителі вносять корективи до них з урахуванням індивідуальних особливостей учнів глухих та зі зниженим слухом та строку навчання у школі II та III ступеня.

У межах програм для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (програми розміщені на офіційному сайті Міністерства (www.mon.gov.ua)) для дітей із складними вадами розвитку (глухих та зі зниженим слухом у поєднанні з розумовою відсталістю) дозволяється вносити корективи з урахуванням індивідуальних особливостей даної категорії дітей.

Навчальні плани для учнів з помірною розумовою відсталістю складаються на основі Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів I ступеня для розумово відсталих дітей з українською чи російською мовою навчання з урахуванням особливостей психофізичного розвитку учнів.

Навчання дітей з помірною розумовою відсталістю здійснюється за спеціальними навчальними програмами для спеціальних навчальних закладів для розумово відсталих дітей та (або) за індивідуальною навчальною програмою. Допускається адаптація змісту освіти до пізнавальних можливостей учнів, що виявляється в зменшенні обсягу матеріалу, його спрощенні за характером і структурою, збільшенні кількості годин на вивчення окремих тем та постійне повторення навчального матеріалу у поєднанні з предметно-практичною діяльністю.

Корекційно-розвитковою складовою інваріантної частини навчальних планів спеціальних навчальних закладів регламентується організація системної реабілітаційної роботи з учнями (вихованцями): розвиток слухового сприймання; розвиток зорового сприймання; розвиток мовлення; корекція пізнавальної діяльності; формування навичок просторового орієнтування; соціально-побутове орієнтування; формування компенсаційних способів діяльності; практичне використання знань, умінь і навичок (предметно-практична діяльність); розвиток комунікативної діяльності і творчості; фізичний розвиток. Така робота передбачає вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, і потребує впровадження особистісно орієнтованих програм навчання та реабілітації за індивідуальним та диференційованим підходом.

На основі узагальнення матеріалів вивчення діяльності навчальних закладів,

інформацій органів управління освітою, листів батьків, громадських організацій можна зробити висновок, що можливості здійснення комплексної реабілітації в умовах спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) використовуються недостатньо. Режимом функціонування спеціальних навчальних закладів передбачено проведення навчально-реабілітаційного процесу у першій та другій половині дня із забезпеченням постійного фахового психолого-педагогічного супроводу. Це, насамперед, передбачає продовження активної реабілітаційної роботи в другій половині дня з використанням фахового потенціалу, досвіду роботи вихователів, які в більшості випадків є досвідченими педагогічними працівниками.

З урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності учнів з порушеннями слуху типові навчальні плани для дітей глухих та зі зниженим слухом розроблені з урахуванням пріоритетів білінгвального (двомовного) навчання (інтеграція словесної мови як мови навчання з українською жестовою мовою (далі – УЖМ) як мовою опанування та інтеграція УЖМ як мови навчання з словесною мовою як мовою опанування). Такий підхід схвалюють наукові, методичні працівники, педагоги спеціальних навчальних закладів.

Двомовне навчання у спеціальних навчальних закладах для дітей глухих та зі зниженим слухом передбачає одночасне використання двох мов (словесної та УЖМ). УЖМ вивчається не лише як окремий предмет, а й використовується як засіб вивчення інших предметів. У старших класах особливо важливо забезпечувати зростання питомої ваги словесної мови з відповідним зменшенням обсягу використання УЖМ. За таких умов розширюється сфера використання словесної мови і забезпечується більш успішне формування в учнів мовленнєвих умінь. При цьому, за належної організації навчання, рівень засвоєння змісту предмета підвищується.

Не менш важливою є робота з розвитку продуктивних видів мовленнєвої діяльності – говоріння й письма. Необхідно спрямовувати увагу на розвиток умінь учнів з порушеннями слуху будувати діалоги та монологічні висловлювання за навчальним матеріалом і відповідними мовленнєвими ситуаціями.

Виконанню таких завдань сприятиме системна корекційно-розвиткова робота з розвитку слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови у глухих дітей та з розвитку слухового сприймання та формування вимови у дітей зі зниженим слухом із забезпеченням міжпредметних зв'язків.

Обов'язковою складовою у запровадженні двомовного навчання має стати робота з батьками учнів, громадськими організаціями тощо, спрямована на роз'яснення соціальної потреби в такій моделі навчання, її переваг, особливо у створенні передумов для подальшої соціалізації учнів та випускників з порушенням слуху.

Нагадуємо, що Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з особливими освітніми потребами (за нозологіями), щороку розміщується на офіційному сайті Міністерства та в Інформаційному збірнику МОН.

Права дітей з порушеннями психофізичного розвитку закріплені низкою законодавчих актів, спрямованих на забезпечення їм рівних з іншими дітьми можливостей для реалізації своїх конституційних прав, у тому числі права на освіту, та недопущення їх дискримінації.

Запровадження інклюзивного навчання дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі передбачає створення відповідних умов: доступність будівель і приміщень, використання адекватних форм і методів навчально-виховної роботи, психолого-педагогічний супровід, співпраця з батьками (особами, які їх замінюють).

Нагадуємо, що відповідні методичні листи розміщені на офіційному веб-сайті Міністерства і науки України в рубриці «Освіта дітей з особливими потребами».

Організація інклюзивного навчання передбачає надання дитині з особливими освітніми потребами психолого-педагогічної корекційної допомоги. Корекційно-розвиткові заняття проводяться в окремому приміщенні, простір якого слід розподілити з урахуванням потреб учнів. Зокрема, у приміщенні потрібно створити функціональні зони: навчальну, ігрову, зону релаксації, сенсорну тощо.

Відповідно до контингенту учнів з особливими освітніми потребами керівник навчального закладу визначає кількість учителів-дефектологів, асистентів учителя та, за потребою, асистентів дитини. Це відповідає пункту 3 наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів» від 06.12.2010 № 1205, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 22 грудня 2010 р. за № 1308/18603, яким встановлено, що за рахунок спеціального фонду загальноосвітніх навчальних закладів можуть вводити додаткові посади.

Додаткові посади можуть вводитися рішенням сесії місцевої влади за рахунок видатків місцевого бюджету. Це врегульовано частиною першою статті 14 Закону України «Про освіту», де йдеться про повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, серед яких – встановлювати, не нижче мінімальних нормативів, визначених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти, обсяги бюджетного фінансування навчальних закладів системи освіти, що є комунальною власністю, та забезпечувати фінансування витрат на їхнє утримання.

У разі відсутності можливості введення додаткової посади, зокрема асистента дитини, таку функцію можуть виконувати один із батьків або особа, визначена батьками (особа, яка їх замінює) в їхній письмовій заяві. Це співвідноситься із статтею 59 Закону України «Про освіту» та статтею 12 Закону України «Про охорону дитинства», якими на батьків покладається відповідальність за виховання, навчання і розвиток дитини.

Батьки та особи, які їх замінюють, зобов'язані постійно дбати про фізичне здоров'я, психічний стан дітей, створювати належні умови для розвитку їх природних здібностей. Батьки є учасниками навчально-виховного процесу, мають сприяти здобуттю дітьми освіти у навчальних закладах або забезпечувати повноцінну домашню освіту відповідно до вимог щодо її змісту, рівня та обсягу.

З урахуванням зазначеного, керівники загальноосвітніх навчальних закладів, у яких навчаються діти із складними порушеннями розвитку, у тому числі діти з аутизмом, синдромом Дауна та інші, зобов'язані забезпечити доступ до навчально-виховного процесу асистента дитини з числа батьків або осіб, які їх замінюють, з урахуванням вимог санітарного законодавства.

Законодавство в галузі освіти передбачає можливість створення загальноосвітнього навчального закладу нового типу – навчально-реабілітаційний центр (для дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку). Саме у таких центрах діти з інвалідністю, ускладненою тяжкими порушеннями розвитку (у тому числі діти, які самостійно не пересуваються), можуть здобувати освіту відповідного рівня у поєднанні з реабілітаційними послугами.

Система наукового обґрунтування та фахового супроводження процесу реабілітації дітей з тяжкими порушеннями розвитку в умовах їхнього навчання в НРЦ передбачає послідовне вирішення комплексних проблем, починаючи від складання індивідуальних навчально-реабілітаційних програм на основі індивідуальної програми реабілітації дитини-інваліда з наступним їх коригуванням. При цьому педагогічними, медичними працівниками забезпечується специфічність процесу реабілітації дитини з інвалідністю на основі здійснення індивідуального підходу, оскільки такі діти потребують фахового

супроводження і підтримки на всіх вікових етапах, особливо в дошкільному та молодшому шкільному віці.

Діти з тяжкими порушеннями опорно-рухового апарату, які самостійно не пересуваються і потребують індивідуального догляду, зараховуються до інклюзивних груп при забезпеченні постійного супроводу асистентом дитини. Така норма встановлена пунктом 7 Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах, затвердженого спільним наказом МОН та МОЗ від 06.02.2015 за № 104/52.

З урахуванням актуальності питання звертаємо увагу на можливість створення, за наявності відповідної кількості дітей, окремих класів для учнів з розладами спектра аутизму. Саме у таких класах створюється навчально-корекційне середовище, що забезпечує індивідуальний психолого-педагогічний супровід учнів з розладами спектра аутизму для їх адаптації до шкільного життя та підготовки до навчання у спеціальних або загальноосвітніх навчальних закладах. Цьому сприятиме навчання дітей з аутизмом за індивідуальними програмами, складеними з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку кожної дитини.

Для формування навичок соціальної поведінки такі діти потребують спеціальних умов у спеціально організованому середовищі. Чим раніше таке середовище для дитини буде створено, тим успішнішою буде її адаптація та менше її розвиток відхилитиметься від норми.

Директор департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

Ю. Г. Кононенко

Наказ МОН України від 28 січня 2014 року № 80 Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа)

На виконання Закону України "Про загальну середню освіту", з метою впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607, наказу Міністерства освіти і науки України від 17.09.2013 № 1312 "Про виконання постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607", наказую:

1. Затвердити Типові навчальні плани спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (додатки 1-17), далі – Типові навчальні плани.

2. Ввести Типові навчальні плани спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, в дію поетапно:

- у підготовчих, 1-2-х класах – з 2014/2015 навчального року;
- у 3-х класах – з 2015/2016 навчального року;
- у 4-х класах – з 2016/2017 навчального року.

3. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаментам (управлінням) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, керівникам спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів забезпечити необхідні умови щодо поетапної реалізації Типових навчальних планів.

4. Визнати таким, що втратив чинність наказ Міністерства освіти і науки України від 03.11.2004 № 849 "Про затвердження Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа)":

- для підготовчих, 1-2-х класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів – з 2014/2015 навчального року;
- для 3-х класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів – з 2015/2016 навчального року;
- для 4-х класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів – з 2016/2017 навчального року.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Заступник Міністра   Б. М. Жебровський

ТИПОВІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ
спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів (початкова школа)

Пояснювальна записка

Типові навчальні плани (початкова школа) спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (далі - Типові навчальні плани), складені на виконання Законів України "Про освіту", "Про загальну середню освіту", постанови Кабінету Міністрів України "Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку" від 23 квітня 2003 р. № 585, з метою впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607.

Відповідно до особливостей психофізичного розвитку дітей та мов навчання передбачено окремі варіанти Типових навчальних планів початкової школи для дітей сліпих та із зниженим зором (додатки 1, 2, 3), глухих дітей та із зниженим слухом (додатки 4, 5, 6, 7), з тяжкими порушеннями мовлення (додатки 8, 9), дітей із затримкою психічного розвитку (додатки 10, 11), дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (додатки 12, 13), розумово відсталих дітей (додатки 14, 15), дітей із складними вадами розвитку (додатки 16, 17).

Типові навчальні плани містять інваріантну складову, сформовану на державному рівні, обов'язкову для всіх спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та варіативну, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття, консультації.

Типові навчальні плани для дітей глухих та із зниженим слухом розробляються з урахуванням пріоритетів білінгвального (двомовного) навчання (інтеграція словесної мови як мови навчання з українською жестовою мовою як мовою опанування та інтеграція української жестової мови як мови навчання з словесною мовою як мовою опанування).

Навчальні плани для учнів з помірною розумовою відсталістю складаються на основі Типових навчальних планів початкової школи для розумово відсталих дітей з навчанням українською чи російською мовою (додатки 14, 15) з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку та можливостей таких учнів.

Навчання дітей з помірною розумовою відсталістю здійснюється за спеціальними навчальними програмами та (або) за індивідуальною програмою. Допускається адаптація змісту освіти до пізнавальних можливостей учнів, що виявляється в зменшенні обсягу матеріалу, його спрощенні за характером і структурою.

На основі Типових навчальних планів загальноосвітні навчальні заклади складають на кожен навчальний рік робочий навчальний план з конкретизацією варіативної складової, враховуючи особливості регіону та індивідуальні освітні потреби учнів. Повноцінність початкової загальної освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з відповідних бюджетів.

Під час складання робочих навчальних планів для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з особливими освітніми потребами дозволяється перерозподіляти між освітніми галузями до 15 відсотків навчального часу, визначеного інваріантною частиною Типових навчальних планів.

В основу систематизації матеріалів нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами покладено освітні галузі "Мови і літератури", "Математика", "Природознавство", "Суспільствознавство", "Мистецтво", "Технології", "Основи здоров'я і фізична культура".

Освітня галузь "Мови і літератури" з урахуванням вікових особливостей учнів у Типових навчальних планах реалізується через навчальні предмети "Українська мова (мова і читання)", "Російська, інша мова національної меншини (мова і читання)", "Іноземна мова".

Освітні галузі "Математика", "Природознавство" реалізуються через однойменні навчальні предмети, відповідно, – "Математика", "Природознавство".

Освітня галузь "Суспільствознавство" реалізується навчальним предметом "Я у світі".

Освітня галузь "Здоров'я і фізична культура" реалізується навчальними предметами "Основи здоров'я" та "Фізична культура". Формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється в рамках курсу "Основи здоров'я" та інтегрується частково у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових типових навчальних планів.

Освітня галузь "Технології" реалізується через предмети "Трудове навчання" та "Сходинок до інформатики".

Освітня галузь "Мистецтво" реалізується навчальними предметами "Образотворче мистецтво" і "Музичне мистецтво" або інтегрованим курсом "Мистецтво". Загальноосвітній навчальний заклад може обирати окремі курси музичного та образотворчого мистецтва або інтегрований курс "Мистецтво".

За наявності відповідного методичного забезпечення та належної підготовки педагогічних працівників за рахунок годин варіативної складової можуть вивчатися додаткові курси за вибором, зокрема: "Сходинок до інформатики", "Предметно-практичне навчання", "Абетка театрального мистецтва", "Цікава економіка" та ін. Разом з тим години варіативної складової можуть бути використані на предмети інваріантної складової, на проведення індивідуальних та групових занять.

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів урахувані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у підготовчому-1 класах - 35 хвилин, 2-4 класах - 40 хвилин, визначених Державними санітарними нормами та правилами "Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів", затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 20.02.2013 № 114, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 березня 2013 р. за № 410/22942.

Типові навчальні плани зорієнтовані на роботу початкової школи за 5-денним навчальними тижнем та протягом 5 років навчання.

Інваріантна складова Типових навчальних планів для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів обов'язково включає години корекційно-розвиткових занять, спрямованих на вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, а саме:

- розвиток зорового або слухового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими потребами, формування в них навичок просторового, соціально-побутового орієнтування тощо;
- розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дітей шляхом взаємодії з навколишнім природним середовищем з урахуванням наявних знань, умінь і навичок комунікативної діяльності і творчості;
- формування компенсаційних способів діяльності як важливої умови підготовки дітей з особливими освітніми потребами до навчання у загальноосвітній школі;
- створення умов для соціальної реабілітації та інтеграції дітей з особливими освітніми потребами, розвиток їх самостійності та життєво важливих компетенцій.

Зміст корекційно-розвиткової роботи визначається з урахуванням особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами, мети, завдань та напрямів такої роботи.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей сліпих та зі зниженим зором

Мета: створення та забезпечення рівних можливостей для отримання доступної, якісної та ефективної початкової освіти, повноцінного психофізичного та особистісного розвитку, соціалізації та інтеграції дітей сліпих та зі зниженим зором через розвиток порушених фізичних та психічних функцій засобами корекційно-компенсаторного впливу.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Розвиток та виправлення функцій зору, подолання вторинних порушень пізнавальної, орієнтувальної діяльності, мовлення, фізичного розвитку.
2. Компенсація і корекція порушень розвитку шляхом психолого-педагогічних (мовних, ігрових, музичних та ін.), лікувальних (медикаментозної, масажу, лікувальної фізкультури, фізіотерапії, психотерапії та ін.) методик з максимальним використанням засобів індивідуальної корекції.
3. Надання допомоги для засвоєння системи знань, умінь і навичок в обсязі, визначеному державним стандартом освіти, повноцінного розвитку особистості дитини, її пізнавальних і творчих здібностей.
4. Адаптація навчально-розвивального середовища до пізнавальних можливостей дітей сліпих та зі зниженим зором для опанування ключових життєвих компетентностей.
5. Розвиток слухового, дотикового, зорового, кінестетичного сприймання ознак та властивостей оточуючого світу.

Формування уявлень про предмети, які наповнюють оточуючий простір.

6. Орієнтування у замкненому та вільному просторі.
7. Розвиток особистісної, емоційно-вольової сфери та комунікативних навичок.
8. Накопичення необхідного досвіду самостійної життєдіяльності.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи:

розвиток залишкового зору (школи для дітей зі зниженим зором), розвиток психічних і сенсорних функцій, розвиток мовлення, орієнтування в просторі та мобільність, соціально-побутове орієнтування, лікувальна фізкультура, ритміка.

Корекційно-розвиткові заняття з дітьми глухими та зі зниженим слухом

Мета: формування в учнів способів орієнтування, комунікативної діяльності, засвоєння навчального матеріалу, всебічний розвиток особистості, створення передумов для соціальної адаптації та інтеграції дітей.

Основними завданнями корекційно-розвиткової роботи є:

1. Розвиток особистості (когнітивної, емоційно-вольової, ціннісно-мотиваційної і поведінкової сфер) та формування комунікативних навичок за допомогою словесної та жестової мов.
2. Подолання вторинних порушень пізнавальної діяльності.
3. Удосконалення навичок спілкування на слухозоровій основі (використання збережених аналізаторів та розвиток слухового сприймання), сприймання та продукування мовлення.
4. Розширення поняття про оточуюче середовище, поповнення запасу словесних та жестових одиниць.
5. Посилення слухового компоненту в умовах слухозорового та вібраційного сприймання мовлення.
6. Індивідуальна корекція порушень розвитку засобами лікувальних методик (медикаментозної, масажу, лікувальної фізкультури, фізіотерапії, психотерапії та ін.).

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток слухового сприймання та формування вимови; музично-ритмічні заняття; фонетична ритміка; психосоціальний розвиток, що забезпечується засобами словесної та жестової мов.

Індивідуальна робота з розвитку слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови проводиться щоденно на індивідуальних заняттях. Кожен учень відвідує індивідуальні заняття не менше 3-х разів на тиждень. Індивідуальне заняття з кожним учнем повинно тривати не менше 20 хвилин.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з важкими порушеннями мовлення

Мета: компенсація порушень мовленнєвого розвитку та створення умов для формування навичок вільної комунікації, що сприятиме включенню дітей з тяжкими порушеннями мовлення до суспільного життя.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Визначення порушень мовленнєвого розвитку та механізмів їх виникнення.
2. Подолання виявлених порушень з урахуванням механізмів їх виникнення та з опорою на найбільш збережені компоненти мовленнєвої та пізнавальної діяльності.
3. Попередження появи вторинних порушень мовленнєвого (дисграфії, дизорфографії та дислексії) та пізнавального розвитку.
4. Формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки.
5. Нормалізація м'язового тону організму дитини через інтеграцію мовленнєвої, пізнавальної, рухової.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток мовлення, розвиток зв'язного мовлення, логоритміка, лікувальна фізкультура.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей із затримкою психічного розвитку

Мета: формування пізнавальної діяльності, основних видів діяльності, емоційно-вольової сфери, позитивних характеристик особистості, мовлення, психомоторного розвитку школярів із затримкою психічного розвитку.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Цілеспрямоване формування пізнавальної діяльності: розвиток сенсорно-перцептивної діяльності і формування еталонних уявлень; розвиток мнемічної діяльності різної модальності; формування мислиннєвої діяльності у взаємозв'язку з мовленнєвим розвитком; розвиток розумових здібностей шляхом опанування дій заміщення і наочного моделювання в різних видах діяльності (навчальна, предметно-практична); розвиток творчих здібностей.
2. Формування навчальної та предметно-практичної діяльності (мотиваційного, орієнтовно-операційного і регуляційного компонентів): цілеспрямоване формування навчальної діяльності: вміння програмувати, контролювати, регулювати й оцінювати результати виконання завдань; всебічний розвиток предметно-практичної діяльності.
3. Корекційний розвиток емоційно-вольової сфери: формування здатності до вольових зусиль, довільної регуляції поведінки; подолання вже сформованих негативних якостей особистості; попередження й усунення афективних, негативних відхилень у поведінці.
4. Розвиток мовлення. Розвиток усного мовлення шляхом: корекції порушень звуковимови, одночасно з формуванням фонематичних процесів; розвиток лексики й

граматичного ладу мовлення; розширення обсягу словника, уявлень про довкілля у процесі мовленнєвої й пізнавальної діяльності; формування управління й узгодження слів у реченні, зв'язного мовлення; ініціацію контакту, взаємодію та підтримування спілкування зі значущими дорослими та однолітками. Формування писемного мовлення у процесі: розвитку фонематичного, складового аналізу й синтезу; становлення синтетичних прийомів поскладового читання; формування мотивації оволодіння графічним зображенням букв й розвиток смислового програмування письмового висловлювання; формування мовних операцій.

5. Розвиток психомоторики. Формування рухових вмінь та навичок; розвиток координації рухів, спритності, сили, витривалості; розвиток відчуття ритму; розвиток правильної постави, ходи, грації, рухів; розвиток загальної та дрібної моторики; розвиток моторних функцій і дихання.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток психомоторики, розвиток мовлення, розвиток емоційно-вольової сфери, формування пізнавальної, навчальної та предметно-практичної діяльності.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з порушенням опорно-рухового апарату

Мета: створення та забезпечення психофізичного та особистісного розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, корекції наявних порушень психофізичного розвитку та забезпечення умов для розвитку усіх психічних процесів, що сприятиме максимальній соціалізації таких дітей.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Визначення наявних порушень психофізичного розвитку дитини із порушеннями опорно-рухового апарату.
2. Подолання порушень з урахуванням механізмів їх виникнення та з опорою на найбільш збережені функціональні системи розвитку.
3. Попередження появи та корекція вторинних порушень психофізичного розвитку.
4. Формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки.
5. Нормалізація м'язового тону організму дитини через інтеграцію мовленнєвої, пізнавальної, рухової діяльності.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: корекція порушень психофізичного розвитку, корекція мовлення, ЛФК.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з розумовою відсталістю

Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень дітей з розумовою відсталістю.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Формування особистісних якостей дитини, розвиток і корекція всіх психічних процесів, сприяння психологічної адаптації та соціальної реабілітації дітей.

2. Розвиток та подолання порушень мовлення (усного та писемного), дихання та голосу у дітей, попередження можливих вторинних розладів.

3. Корекція та компенсація загальної та дрібної моторики учнів.

4. Корекція та розвиток рухових порушень та недоліків фізичного розвитку, формування вмінь диференціювати рухи відповідно до ступеня мускульних навантажень, темпу рухів, підпорядкування рухів музиці.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток та корекція психосоціального розвитку, корекція вад мовлення, лікувальна фізична культура, ритміка.

Основним завданням корекційно-розвиткових занять для дітей з помірною розумовою відсталістю є формування у них навичок життєдіяльності в соціальному середовищі. Досягнення цієї мети забезпечується розв'язанням наступних завдань:

- соціальна адаптація дітей;
- корекція порушень розвитку;
- загальний фізичний розвиток у відповідності з їх можливостями.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток та корекція психосоціального розвитку, корекція вад мовлення, лікувальна фізична фізкультура, ритміка.

У роботі з цією категорією учнів важливо приділяти увагу формуванню у них певного обсягу знань, адекватність поведінки та вміння діяти у конкретних життєвих ситуаціях.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з розумовою відсталістю, які мають розлади аутичного спектра

Мета – психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень у дітей з розладами аутичного спектра.

Напрями корекційно-розвиткової роботи та завдання, реалізація яких в умовах мікрогрупи сприяє досягненню мети:

1. Розвиток психомоторики (гармонізувати психофізіологічний статус; збагачувати руховий репертуар; тренувати психомоторні функції та властивості (координованість, статична і динамічна рівновага, спритність, витривалість).

2. Сенсорний розвиток, сенсорна інтеграція (розвивати моторну імітацію, збагачувати чуттєвий досвід, формувати полісенсорне сприймання, коригувати сенсорну гіперчутливість, розвивати відчуття ритму, (структурування середовища і діяльності), розвивати дрібну моторику та зорово-моторну координацію).

3. Соціально-комунікативний розвиток (розвивати здатність виконувати соціальні норми та правила поведінки, підпорядковуватися інструкціям, формувати комунікативні вміння, у тому числі невербальні, стимулювати розвиток мовлення (активний та пасивний словниковий запас), формувати соціально-побутові навички).

Корекційно-розвиткові заняття для дітей із затримкою психічного розвитку, які мають розлади аутичного спектра

Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень у дітей з розладами аутичного спектра.

Напрями корекційно-розвиткової роботи та завдання, реалізація яких в умовах мікрогрупи сприяє досягненню мети:

1. Розвиток психомоторики. Вдосконалювати психомоторні функції та властивості (координованість, статична і динамічна рівновага, спритність, влучність, витривалість).

2. Соціально-комунікативний розвиток (формувати здатність до наслідування ланцюга дій, формувати здатність до підтримки та ініціювання соціальної взаємодії, формувати комунікативні вміння та навички діалогу, стимулювати розвиток зв'язного мовлення, розвивати навички соціальної поведінки і компетентності, розвивати здатність брати участь у соціально-рольових іграх).

3. Емоційно-мотиваційний розвиток (розвивати довільність психічних функцій, розвивати та гармонізувати емоційну сферу, формувати емоційну саморегуляцію, розширювати інтереси (долання стереотипів), формувати пізнавальну та навчальну мотивацію).

Для створення оптимальних умов оволодіння навчальним матеріалом з учнями, які потребують фізичного та (або) розумового розвитку, проводяться індивідуальні та групові заняття з корекції вад розвитку.

Корекційно-розвиткові заняття проводять спеціалісти навчального закладу: вчитель-дефектолог, вчитель-логопед, вчитель фізкультури (інструктор з фізкультури), вчитель ритміки.

Нормативи наповнюваності класів, виховних груп та поділу класів на групи під час вивчення окремих предметів у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для дітей сліпих та зі зниженим зором встановлюються відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128. Згідно з рішеннями місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування класи можуть ділитися на групи і при наповнюваності, меншій від нормативної, за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів. У складі спеціальної школи можуть відкриватися класи для дітей із складними вадами розвитку. Наповнюваність таких класів становить не більше 6 осіб.

Структуру навчального року, графік шкільних канікул визначає загальноосвітній навчальний заклад відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України.

Директор департаменту загальної середньої
та дошкільної освіти О. В. Єресько

Додаток 1

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для сліпих дітей з навчанням українською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	6	6	6	5	30
	Іноземна мова	-	1	1	1	2	5
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходінки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Рельєфне малювання	1	1	1	1	1	5
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
	Соціально-побутове орієнтування	2	2	2	2	2	10
	Розвиток мовлення	2	2	2	2	2	10

	Корекція розвитку	2	3	4	4	4	17
	Орієнтування в просторі	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		31	32	34	35	35	167

Додаток 2

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для дітей із зниженим зором

з навчанням українською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	6	6	6	5	30
	Іноземна мова	-	1	1	1	2	5
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходінки до інформатики	-	-	1	1	1	3

Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
	Соціально-побутове орієнтування	3	3	3	3	3	15
	Розвиток мовлення	3	3	3	3	3	15
	Корекція розвитку	2	3	4	4	4	17
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		31	32	34	35	35	167

Додаток 3

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей із зниженим зором
з навчанням російською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Мова навчання	7	5	5	4	3	24
	Українська мова	-	1	1	2	2	6
	Іноземна мова	-	1	1	1	2	5

Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
	Соціально-побутове орієнтування	3	3	3	3	3	15
	Розвиток мовлення	3	3	3	3	3	15
	Корекція розвитку	2	3	4	4	4	17
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		31	32	34	35	35	167

Додаток 4

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для глухих дітей з навчанням українською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	6	6	6	6	6	30
	Українська жестова мова	2	2	2	2	2	10
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Предметно-практичне навчання	2	2	2	2	2	10
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	20	21	21	99
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови	13	14	14	14	14	69
	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	1	1	1	1	1	5
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		1	1	1	1	1	5
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		34	36	37	38	38	183

Додаток 5

до наказу Міністерства освіти і науки

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для дітей із зниженим слухом з навчанням українською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	<i>Кількість годин на тиждень у класах</i>					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	7	7	7	7	35
	Українська жестова мова*	1	1	1	1	1	5
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології*	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток слухового сприймання та формування вимови	14	14	14	14	14	70
	Ритміка	1	2	2	2	2	9
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		37	38	39	40	40	194

*Предметно-практичне навчання, українську жестову мову (+ 1 година) рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

Додаток 6

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для дітей із зниженим слухом з навчанням українською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	7	7	7	7	35
	Українська жестова мова*	1	1	1	1	1	5
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології*	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток слухового сприймання та формування вимови	14	14	14	14	14	70
	Ритміка	1	2	2	2	2	9
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10

Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття	2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)	20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових	37	38	39	40	40	194

*Предметно-практичне навчання, українську жестову мову (+ 1 година) рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

Додаток 7

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для дітей із зниженим слухом

з навчанням російською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Мова навчання	7	6	6	5	5	29
	Українська мова	-	1	1	2	2	6
	Українська жестова мова*	1	1	1	1	1	5
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології*	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5

	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток зорового сприймання та формування вимови	14	14	14	14	14	70
	Ритміка	1	2	2	2	2	9
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		37	38	39	40	40	194

*Предметно-практичне навчання, українську жестову мову (+ 1 година) рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

Додаток 8

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення

з навчанням українською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	6	6	5	5	29
	Іноземна мова	-	1	1	2	2	6
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7

Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція мовлення	5	5	5	5	5	25
	Корекція розвитку	2	3	3	3	3	14
	Логоритміка	1	2	2	2	2	9
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		30	32	33	34	34	163

Додаток 9

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення

з навчанням російською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Мова навчання	6	5	5	3	3	22
	Українська мова	1	1	1	2	2	7
	Іноземна мова	-	1	1	2	2	6
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	2	2	2	10
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходінки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція мовлення	5	5	5	5	5	25
	Корекція розвитку	2	3	3	3	3	14
	Логоритміка	1	2	2	2	2	9
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		30	32	33	34	34	163

Додаток 10

до наказу Міністерства освіти і науки

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей із затримкою психічного розвитку
з навчанням українською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	6	5	5	5	28
	Іноземна мова	-	1	1	1	1	4
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	2	2	2	10
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходінки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція розвитку	3	3	3	3	3	15
	Ритміка	2	2	2	2	2	10
	Розвиток мовлення	5	5	5	5	5	25
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		30	30	31	32	32	155

Додаток 11

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей із затримкою психічного розвитку
з навчанням російською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Мова навчання	6	5	4	3	3	21
	Українська мова	1	1	1	2	2	7
	Іноземна мова	-	1	1	1	1	4
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	2	2	2	10
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція розвитку	3	3	3	3	3	15
	Ритміка	2	2	2	2	2	10
	Розвиток мовлення	5	5	5	5	5	25

Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття	2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)	20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових	28	28	29	30	30	145

Додаток 12

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату

з навчанням українською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	8	7	6	6	6	33
	Іноземна мова	-	1	1	1	1	4
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5

	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція розвитку	5	5	5	5	5	25
	Лікувальна фізкультура	4	4	4	4	4	20
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		29	29	30	31	31	150

Додаток 13

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату

з навчанням російською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Мова навчання	7	6	5	4	4	26
	Українська мова	1	1	1	2	2	7
	Іноземна мова	-	1	1	1	1	4
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9

	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція розвитку	5	5	5	5	5	25
	Лікувальна фізкультура	4	4	4	4	4	20
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		29	29	30	31	31	150

Додаток 14

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для розумово відсталих дітей

з навчанням українською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	7	7	7	7	35

Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	2	2	2	2	2	10
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології*	Трудове навчання	2	2	2	2	2	10
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		19	19	19	20	20	97
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток мовлення	5	4	4	4	4	21
	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	1	1	1	1	1	5
	Соціально-побутовеорієнтування	1	2	2	2	2	9
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		1	1	2	2	2	8
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		28	28	29	30	30	145

*Сходінки до інформатики рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

Додаток 15

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для розумово відсталих дітей

з навчанням російською мовою

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на нь у класах					
		підг.	1	2	3	4	разом
Мова і література	Мова навчання	6	6	5	5	5	27
	Українська мова	1	1	2	2	2	8
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	2	2	2	2	2	10
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології*	Трудове навчання	2	2	2	2	2	10
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		19	19	19	20	20	97
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток мовлення	5	4	4	4	4	21
	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	1	1	1	1	1	5
	Соціально-побутове орієнтування	1	2	2	2	2	9
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		1	1	2	2	2	8
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		28	28	29	30	30	145

*Сходінки до інформатики рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для дітей із складними вадами розвитку (сліпих та розумовою відсталістю; із зниженим зором та розумовою відсталістю)

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	<i>Кількість годин на тиждень у класах</i>					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	7	7	7	7	35
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології*	Трудове навчання	2	2	2	2	2	10
Мистецтво	Малювання**	1	1	1	1	1	5
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	1	1	1	1	1	5
	Соціально-побутове орієнтування	3	3	3	3	3	15
	Розвиток мовлення	2	2	2	2	2	10
	Корекція розвитку	2	3	4	4	4	17
	Орієнтування в просторі	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105

Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових	31	32	34	35	35	167

*Сходинки до інформатики рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

**Для сліпих дітей – «Рельєфне малювання»

Додаток 17

до наказу Міністерства освіти і науки

від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

початкової школи для дітей із складними вадами розвитку

(глухих та розумовою відсталістю; із зниженим слухом та розумовою відсталістю)

<i>Освітні галузі</i>	<i>Навчальні предмети</i>	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	6	6	7	7	7	30
	Українська жестова мова	2	2	2	2	2	10
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології**	Трудове навчання*	2	2	2	2	2	10
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	20	21	21	99
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови	12	12	12	12	12	60
	Соціально-побутове орієнтування	1	2	2	2	2	9

	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	1	1	1	1	1	5
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		1	1	1	1	1	5
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		34	36	37	38	38	183

* Для глухих дітей – «Предметно-практичне навчання»

**Сходінки до інформатики рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

Психолого-педагогічний супровід дошкільників із особливими потребами

(спільна робота практичного психолога і вихователя щодо супроводу дітей з особливими потребами в дошкільному закладі)

На превеликий жаль, щороку спостерігається тенденція до зростання кількості дітей з особливостями психофізичного розвитку, причому їх діапазон досить широкий: від легких дивацтв у поведінці до глибоких порушень поведінкової та інтелектуальної сфер. Усі такі діти потребують комплексної психолого - медико - педагогічної допомоги. Насамперед необхідно з'ясувати, у чому полягають проблеми розвитку дитини та до яких методів педагогічного впливу необхідно вдатися для їх подолання.

Затримки у розвитку дітей можуть бути викликані різними причинами, серед них — перенесені під час вагітності вірусний грип, малярія, черевний тиф тощо; серцево-судинні хвороби матері; виснаження її організму під час вагітності; резус-факторна несумісність крові матері та плоду; пологові травми й асфіксії, інфекційні захворювання та інтоксикації, перенесені дитиною на ранніх етапах її розвитку (які уразили центральну нервову систему, внутрішні органи або серцево-судинну систему), травми мозку тощо.

Отже, ***діти з особливими освітніми потребами*** — це діти, які мають певні відхилення психофізичного розвитку внаслідок порушення діяльності одного чи кількох аналізаторів (зорового, слухового, рухового, мовленнєвого), а також внаслідок органічного ураження центральної нервової системи, і потребують забезпечення додаткової корекційної підтримки в навчанні, що може бути надана дитині як в умовах загальноосвітнього дошкільного закладу, так і дошкільного навчального закладу компенсувального типу.

Основні види порушень психофізичного розвитку дітей дошкільного віку.

1. Затримка психічного розвитку (ЗПР) виражається в уповільненому темпі дозрівання різних психічних функцій. Ранній аутизм — це неврологічний розлад, який порушує здатність дитини до усного спілкування.

2. Порушення мовлення (найпоширенішим порушенням мовленнєвого розвитку є дислалія) — порушення звуковимови, не пов'язане з вадами слуху чи розумового розвитку.

3. Порушення опорно-рухового апарату (ДЦП) часто поєднується з розладами мовлення, нерідко із зниженням інтелекту.

Навчально-виховний процес у групі, де є дитина з особливими освітніми потребами, має бути організований таким чином, щоб враховувалися її індивідуальні потреби та зона найближчого розвитку.

Отже, освітній простір передбачає особистісно зорієнтовані методи навчання, а це означає індивідуальний підхід до кожної дитини з урахуванням усіх її індивідуальних особливостей: здібностей, особливостей розвитку, типу темпераменту, стану сімейної культури тощо. У роботі з дітьми, які мають особливі освітні потреби, необхідно враховувати психологічні особливості.

Спільні завдання практичного психолога та вихователя щодо супроводу дітей з особливими потребами в дитячому садку.

Педагогічне спостереження, спрямоване на виявлення дошкільників із симптомами відхилення розвитку:

- на заняттях;
- на прогулянці;
- під час спільних ігор;
- під час самостійних ігор;
- під час спілкування з однолітками;
- під час спілкування з батьками (зустріч з батьками, прощання);
- навички самообслуговування;
- вивчення продуктів діяльності тощо.

Робота з батьками таких дітей із метою переконання їх у необхідності комплексного психолого- медико-педагогічного обстеження дитини:

- ***просвітницька робота:*** виступ на батьківських зборах;
- ***консультативна робота:*** проведення індивідуальних консультацій для батьків. Всі консультації мають проходити в дружній обстановці.

Робота з батьками дитини з особливими освітніми потребами з метою забезпечення єдиного підходу до навчання:

1. Проведення Школи молодих батьків.
2. Проведення занять із батьками та дітьми.
3. Проведення сімейних консультацій із лікарями, вихователями.
4. Надання порад щодо виховання дітей.

Провідний американський філософ, педагог та психолог Джон Дьюї відмічав у своїй роботі “Індивідуальна психологія і виховання”, що кожна дитяча особистість відрізняється від інших персональними можливостями та характером. І ніякі спільні навчальні дисципліни у будь-якій кількості не усунуть ці відмінності. Тому однакові методи навчання не можуть бути призвести до однакових результатів. Вони мають бути ***індивідуальними та адекватними для кожної конкретної особистості.***

Обрати правильну траєкторію руху дитини та батьків у подоланні своєрідних труднощів, розібратись у пропонованих державою освітніх моделях та програмах, отримати належний супровід розвитку дитини з особливими освітніми , які визначаються специфікою її психофізичного розвитку, і допоможе практичний психолог дошкільного закладу.

Методисти центру практичної психології і соціальної роботи інституту.

